

Adomány vagy ragadomány a hagyomány?

„Apu annvit beszél össze,
míg az esti sörét issza.
Anvu meg sír, haragszik és
szüntelenül beszél vissza.

Összehúgom magamat,
az egérvyukba beférek,
s mert szüleim fia vagvok:
össze-vissza beszélek!”

Ranschburg Jenő kis verse bizony tökéletes látletet a kizárólag antropológiás meghatározottságú létformáról, amelyben az összevisszaság „kultúrája” hagyományozódik. Tudiuk a Szentírásból. „az olyanok lesztek, mint az Isten” kezdetű „régí nótá” ez. Mámorító, de valójában hallás- és valláskárosító hangjaival már az édenkerti öszülöket zürzavarba csábította. Sokféle változatban, szájról szájra, lélektől lélekig terjed, és szedi önistenítésre hajló áldozatait azóta is.

Hatékonyan védekezni ellene csak akkor lehet, ha még visszább lépünk az időben, a mindent megelőző kezdetek kezdetéig, mert ott és akkor csendülnek fel Isten aijkán teremő akaratának őseredeti, tiszta „dallamai”: „Legven világosság!”, „Alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlóvá!”, „Szaporodjatok, sokasodjatok, ...”, „A kert min-

den fájáról ehetsz, kivéve a jó és rossz tudásának fáját!”, „Nem jó az embernek egvedül lennie...” Amikor ezek aztán egészen átzengek lelkünket-testünket, érezzük, mindez értünk történt, ajándék, s most raitunk a sor, hiszen Teremtőnk hagyományteremtő célzatú kezdeményezése nem maradhat visszhang nélkül. Méltó válaszuk a hálás elfogadást és az alázatos folytatást magában foglaló hagyományvápólas szolgálata („hogv azt művelje és őrizze”). Ez a teo-genetikus alapú, Isten és ember öszhangban levését munkáló szent hagyomány, amely „a teremtménnyel közösséget vállaló Teremtő közelkerülésének mozzanataiból áll össze” (Visky András). Vagy ahogvan Pál apostol fogalmaz: „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogv ismét félietek, hanem a fiúság Lelkét, aki által kiáltjuk: Abba, Atva! Maga a Lélek tesz bizonyvságot a mi lelkünkkel egvütt arról, hogv valóban Isten gyermekei vagyunk” (Róm 8,14-16).

Az eddigieket így összegezhetjük: A hagyomány szó kétféle jelentést hordoz, és kétféle érzést kelt bennünk: 1. lomtár, amelyben értelmetlen kacatok vannak, amelyek-

kel nemcsak nem lehet mit kezdeni, de ártalmasak is az egészségre: 2. kincstár, amelyben kipróbált és ezért feladhatatlan dolgok, létfontosságú értékek halmozódtak fel. Ahítatot kelt a szemléelőben, máig ható erőt érzünk benne, életet formál. Ezért az otthon biztonságát kínálja, és annak melegségével tölt el. – Az első a rabságra emlékeztet, a második segít és szárnyakat ad.

Folytassuk azzal, hogv Jézus hagyományvörzése és -művelése vitán felül radikálisan kincstár jellegű, a legapróbb „lomolást” sem tűri. Mindig arra alapoz – legven szó a Tízparancsolatról, a templom rendeltetéséről, a feltámadásról vagy éppen az adózásról –, mi Isten őskarata, eredeti iránymutatása: mi felel meg leginkább az Atva teremtette Szeretet-hagyomány normáinak, mi szolgálja igazán istenképűségünket, istengyermeki egzisztenciánk megmaradását, üdvösségünket. Világosan szemlélteti ezt a válás témáival kapcsolatos állásfoglalása is. A kérdező farizeusok hagyományhorizontja csak Mózesig terjed: „ő megengedte a válólevelet...”. Jézus viszont az ember által még nem manipulált hagyományvörzésre irányítja a figyelmet: „Nem olvastátok, hogv a Teremtő kezdet-

től fogva...”, és egészen más következtetésre jut. Ezért sem mindegy, hogy rövidlátóan esendő atvánk, vagy a tévedhetetlen mennvei Atva. Atvánk tekintélye előtt hajolunk-e meg.

Hagyománvörzés és hagvómánvörzés ütközéséről van tehát szó. Formailag mindössze két betű az eltérés, tartalmi szempontból viszont ég és föld a különbség. A hagvómánvörzés során az isteni kinvitatkoztatás nem egvéb, mint olcsónak tekintett eszköz, amelyet az ember saját, ilven-olvan érvénvesülése érdekében, kénye-kedvére alakítgat. Hol elvesz belőle, hol meg hozzátesz. Nem véletlen, hogy mind az ígélet földiének elfoglalása (5Móz 4,1-2), mind pedig a menyvevi honba történő bebocsátás előtt (Jel 22,18-19) éppen e hagvómánvhamisító ténykedéstől és végzetes következményeitől akar megóvni a Kijelentés Ura. Miként Jézus kemény szavai is: *„Ígv tettétek érvénvteleenné Isten ígéletét a ti hagvómánvotokért. Képmutatók, találóan profétált rólatok Ézsaiás: Ez a nép csak ajkával tisztel engem, a szíve*

azonban távol van tőlem. De hiába tisztelnek engem, ha olyan tanításokat tanítanak, amelvek emberek parancsolatai” (Mt 15,6-9).

Olvan ez, mint amikor egy templom belső falának vastag mészrétege alól – mondiuk egy felújítás alkalmával – egyszer csak előtűnik egy több száz évvel korábban készült, gvönvörű freskó, amely a helyreállítását követően ismét közkinccsé válhat. Szavaival és tetteivel „a restaurátor Jézus” fáradhatatlanul igvekszik újra láthatóvá tenni azt a valódi Isten-képet, amelyet mi nem egyszer képmutatásunkkal, eseménvvellegüket vesztett intézménvinkkel, külsőségekből kimerülő, fárasztó ceremóniáinkkal vagy éppen öncélú újítgatásainkkal eltakarunk.

Ezen a gondolatmezsgvén haladva megfontolandó, hogy amikor Jézus a régi ruha foltozásának az új posztóból származó folt felhasználásával történő kísérletét roppant kártékonynak ítéli (Mk 2,21), biztos, hogy magát tartja az újdonság képviselőiének, a farizeusokat pedig a maradiságéknak? Vagy lehet for-

dítva is? Esetleg úgy, hogy Ő hoz elő a szekrény mélyvéről egy rég nem használt, Isten szötte becses régi darabot, megmutatja, majd azt veti ellenfelei szemére, hogy a többi hasonló darabbal együtt elavultnak ítélték, és „maszek alapon”, lázas foltvarró tevékenvségükkel próbálják divatossá, feltűnővé tenni, a korszellem kívánalmaihoz igazítani, noha új szabásminta alkalmazására nem kaptak felhatalmazást? *„Ne szabjátok magatokat e világhoz...”* (Róm 12,2)! Vigvázat! A korszellem, amely változékony és mulandó, ne gvürje maga alá a változatlan és örök Szentlelket!

És azt se felejtjük, hogy nem az az új, ami még soha nem volt, hanem az, ami újra és újra hasznos változások előidézője lehet! Isten segítsen hát, hogy *„prókátorkodók helyett prédikátorkodók legvünk, proklamálók helyett protestálók, deformálódók helyett reformálódók, profitálók helyett profétálók”* (Hegedűs L.) – hogy egyházunkra úgy tekintsünk és tekintsenek, mint amely

NEM

a maguk elől menekülők,
s közben másokat kíméletlenül üldözök
beteges mániája (*paranoiás*),
ízléstelen show-műsort csináló,
független,
erőszakos,
csatlós,
deformálódik,
jelzőket aggat magára,
a tömege adja a súlyát,
(csupán) intézmény,
emberi vállalkozás,
talpat nyal,
moralizál,
tökéletes,
örök,
kisajátítható,
feloldódik,

HANEM

az üdvösségre vágyók és hívók
szűkebb, de nem beszűkült
pátriája (*metanoiás*),
só, amely tartósan ízesít;
szabad;
erőtéljes;
hírnök;
reformálódik;
jellé válik;
küldetésének komolyan vétele;
(elsősorban) esemény;
isteni kezdeményezés;
látat mos;
mobilizál;
fejlődésben lévő;
ideiglenes;
egyetemes;
feloldoz.

Sági Endre

Vallás és hagyományörzés

A zsidó proféták, Mohamed és Jézus is világos és félreérthetetlen nyelven beszél az ember megváltozásáról. Miként lehet, hogy a nevükben alakult csoportok ennek ellenére gyakran épp a változás elleni harc erődítményeivé válnak? Nemegyszer a múlt védelmezői, a hatalom, az erő és a megszokott ügymenet szerelmesei vagyunk, különösen ha a *status quo* a mi javunkat szolgálja.

Ha feltesszük az embereknek a kérdést, hogy miként látják a vallást, legtöbbször azt fogják válaszolni, hogy a vallás legfontosabb szerepe a hagyomány megörzése.

Miért annyira fontos a *status quo*? Ha egyszer tudjuk, hogy az *ego* mindennél jobban gyűlöli a változást,

akkor világossá válik, miért bábozódnak be az emberek a pusztaság túlélés érdekében. Akár valamilyen zaklatás vagy elnyomás miatt, akár más okból, a védekező és védelmezett én bármit megtesz, csak ne kelljen megváltoznia – még ha saját legjobb érdeke ellen cselekszik is. Kérdezzenek csak meg bármilyen függőségben szenvedő embert vagy egy pontosan meghatározott csoport tagját. Az *ego* csupán a vakság másik neve. Az *ego-én* az általam használt meghatározás szerint észrevétlen én, hiszen ha meglátjuk, a játéknak vége.

Richard Rohr